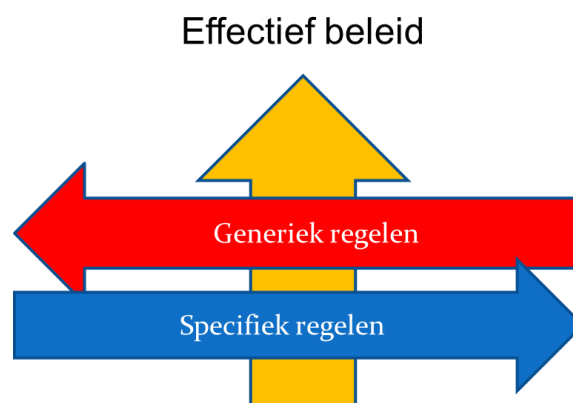

3. Mijd ingewikkeldheid

Tien Gouden Regels voor het acteren in complexe vraagstukken

Wie complexiteit opzoekt in een woordenboek, krijgt ingewikkeldheid als uitleg. Toch zijn dit verschillende begrippen (zie [filmpje](#) hierover). We zeggen “complex is wat ontstaat” (emergent) en “ingewikkeld wat gemaakt is door mensen”. Met ingewikkeldheid wikkelen een proces in, door de complexiteit op te zoeken ontwikkelen we iets.

De ingewikkeldheid ontstaat als we vraagstukken (dilemma’s) generiek willen oplossen. Bijvoorbeeld, we hebben in de jaren ’70 succes geboekt met het top down verplicht stellen van dubbel glas in woningen voor energiebesparing en het top down verplicht stellen van de aanleg van rioolwaterzuiveringsinstallaties voor het behandelen van puntbronnen ter verbetering van de kwaliteit van het oppervlaktewater. De relaties tussen dubbel glas en rioolwaterzuiveringsinstallaties enerzijds en energiegebruik en de lozing van verontreinigende stoffen in het oppervlaktewater anderzijds zijn nog vrij lineair. Bij veel huidige vraagstukken is dat niet meer het geval. We duiden complexe (niet-lineaire) vraagstukken ook wel als ongetemde vraagstukken (wicked problems, zie [filmpje](#)).

Figuur 1. De beleidsparadox.

In feite moet je bij de vorming van beleid (1) generieke maatregelen nemen en (2) dat vooral niet doen. We zien dat er bij overheden een neiging is vraagstukken top down generiek aan te willen pakken. Complexe processen laten dat niet toe. Door de maatregelen ontstaan nieuwe problemen die om aanvullende maatregelen vragen, et cetera. Uiteindelijk wordt het zeer ingewikkeld en zien we door de bomen het bos niet meer. Beter is het bij complexe vraagstukken het zelforganiserend vermogen van een gemeenschap te benutten om voor lokale vraagstukken met een lokale maatregelen te komen. En laten we dat geen maatwerk noemen, want dat wordt vaak als argument gehanteerd om iets niet te willen, want voor maatwerk hebben overheden te weinig fte’s beschikbaar. Het gaat erom in de praktijk tot praktische wijsheid te komen.